

Slovenski Pravnik.

Leto XXV.

V Ljubljani, 15. junija 1909.

Štev. 6.

K uporabi §-a 284 odst. 3. kaz. pr. reda.

(Dalje.)

Ad 4.

Vprašanje, kdo odločuje o pritožbi zastran zapora, pa po gorenjih izvajanjih še ni dovolj jasno.

Vsled apodiktičnega besedila §-a 284³ k. pr. r. bo pač reči, da razsojajoči sodni zbor nima pravice izpustiti oproščenega obtoženca, če državni pravdnik takoj zglesi ničnostno pritožbo.

Kdaj prične oblast razsojajočega sodišča? Pred glavno razpravo je pristojna svetovalstvena zbornica do trenutka, ko razsojajoči sodni zbor — sedi (Vargha). Primerjaj tudi §-e 225, 226, 227 k. pr. r., kjer se pristojnost svetovalstvene zbornice izrecno navaja v vseh slučajih spora ali predsednikovega pomisleka.

Dokle pa traja oblast razsojajočega sodišča (4 sodnikov)? Iz stvarnih razlogov pač tako dolgo, dokler sedi. In sodni zbor sedi v resnici tako dolgo, dokler se ne oznani sodba. Z razglasitvijo se neha njegova oblast, in zato je pač naravno, da se sodnemu zboru ni dalje baviti z vprašanjem, ali naj zapor obdolženca še naprej traja ali ne. Če javni obtožitelj takoj ne zglesi ničnostne pritožbe, je predsednik (a ne sodni zbor) »ex lege« poklican, da obenem odredi izpustitev obtoženca. Kajti druge pristojne osebe ali oblasti ni, a stvarnega razloga tudi ni, da bi oproščeni obtoženec moral čakati, da nastopi druga pristojna oblast (svetovalstvena zbornica), in zato je povsem naravno, da predsednik obenem z razglasitvijo sodbe odredi izpustitev oproščenega obtoženca. Ob takojšnji zglasitvi ničnostne pritožbe pa predsednik sam nima pravice, odločevati — sodnega zbora pa več ni — in čakati je odločitve druge pristojne oblasti — svetovalstvene zbornice. Le-ta pa odločuje predvsem: a) ali »ex offo« po poročilu predsednika bivšega razsojajočega sodnega zbora; b) ali na pritožbo obtoženca.

Po §-u 284³ k. pr. r. ni treba državnemu pravdniku storiti za nadaljnji zapor ničesar drugega, nego takoj zglasiti ničnostno pritožbo. Osobito mu ni treba izvajati, iz katerih zakonitih razlogov naj zapor nadalje traja. Treba mu jih pa ni navajati v tem trenutku ravno zaradi tega ne, ker itak ni navzoče pristojne oblasti za razsojo.

Pač pa je treba državnemu pravdniku navajati zakonite razloge za nadaljnji zapor pozneje pred svetovalstveno zbornico, ki je za razsojo pristojna in ki na tak naravni način pride do odločevanja, četudi se obtoženec sam ni pritožil, vsled predloga državnega pravdnikstva ali sicer vsled uradnega poročila predsednikovega, ali vsled nadzorovalne pravice.

Da more za to odločevanje biti pristojna le svetovalstvena zbornica, govori več tehtnih razlogov. Ona vedno posluje, je vedno pripravljena — kar sodni zbor (tudi treh sodnikov) ni. Svetovalstvena zbornica je izrecno poklicana razsojati, ali se zapor ukrene, odnosno konča, ako nastane spor ali posebna potreba. Ta zbornica je izključno poklicana za nadzorstvo o trajanju zavora, ona odločuje edina o zaporu zoper predlog državnega pravdnikstva. Sodni zbor ima razen glavne razprave, kakor zbor treh sodnikov razsojati po sodbi samo o izvršitvi obsodeb in sploh samo o dejanski izvršitvi, o stvarni, materialni izvršitvi sodb razen o odlogu kazni, o ponovitvi — o izvenrednem znižanju kazni, o pomiloščenju, kjer odločuje zbor 4^h sodnikov. (§-i 401, 410, 411, 357² k. pr. r.)

Enako razsoja svetovalstvena zbornica tudi o zapadlosti¹⁾ predmetov posebej, če namreč razsojajoči sodni zbor to odločbo odloži na poznejšnji čas, in proti izreku svetovalstvene zbornice o zapadlosti ali nezapadlosti dotičnih predmetov (osobito n. pr. v kužnih zadevah) je dopustna pritožba na nadsodišče. (§ 46³ zakona z dne 29. februarja 1880 št. 35 drž. zak.)

Nadalje ni dvoma, da je v zmislu §-a 192 k. pr. r. edinole svetovalstvena zbornica pristojna v slučaju begosumnosti (§ 175² k. pr. r.) dovoliti izpustitev obtoženca proti primerni varščini. V tem oziru zakon ne dela nobenega razločka med zaporom pred glavno razpravo ali po sodbi. Če pa je svetovalstveni zbornici razsojati

¹⁾ Primerjaj izraz: realni (stvarni) in personalni (osebni) zapor (Arrest).

o nadaljevanju ali končanju zavora v enem — najvažnejšem slučaju, — ni uvideti, zakaj bi ne odločevala tudi v vseh drugih zakonitih slučajih zavora.

Po naših izjavah ne more biti dvoma, da je svetovalstvena zbornica pristojna za odločevanje o vseh zakonitih razlogih za zavoro.

Ad 5.

Kakega značaja je zavoro po sodbi v zmislu §-a 284³ k. pr. reda?

Že zgoraj je navedeno, da je zavoro po sodbi radi stvarnega položaja dvojen.

Prvič je zavoro, ki zadeva eno in isto storilstvo, obtožbo in sodbo. Po pravomočni obtožbi je možen samo preiskovalni zavoro, ki traja nepretrgano tako dolgo, dokler obtoženec kazni ne nastopi, — dokler zavoro ne postane izvršilen. Waser ga vsled besedila §-a 396 k. pr. r.: če ni vsled vložitve pravnega pomočka z odložno močjo, ali vsled drugih zakonitih razlogov potrebno nadaljnje zavarovanje («fernere Verwahrung») obtoženca — označuje za nekak »izvenreden pripor«, toda brez potrebe. Zakonovo besedilo je samo splošen izraz za zavarovanje obtoženca z zavorom, torej za nadaljevanje enega in istega zavora in nič drugega. Če bi zakon hotel ta zavoro posebej označiti in glede njega posebej določati, — bi ob tako važni stvari gotovo to storil z izrecnimi besedami. S splošnim izrazom §-a 396 k. pr. r. pa se značaja dotedanjega, to je: preiskovalnega zavora ni več dotaknil in za to tudi ni imel več povoda.

Ako so pa drugi zakoniti razlogi, le-ti zadevajo drugo storilstvo, drugo novo obtožbo in sodbo, so torej razlogi za poizvedbeni ali preiskovalni zavoro (§ 175¹⁻⁴ k. pr. r.) in tudi v tem slučaju zakon ni imel povoda določiti kaj novega ali posebnega.

V našem vprašanju pridemo do skladne razlage, če iz zakonovega in stvarnega položaja izvajamo:

Razsojajoči sodni zbor ima pravico odločevati: še le od trenutka, ko že sedi (od začetka glavne razprave) in do trenutka, dokler še sedi, — do trenutka razglasitve sodbe, ki se vrši v javni seji (torej vpričo vseh 4^h sodnikov) po

sodnem predsedniku (§ 268 k. pr. r.). Od tega trenutka pa neha poslovanje razsojajočega sodišča, in vse ostalo potrebno poslovanje je posel predsednika s amega. Zato predsednik (po izrecnem določilu zakona) poučuje obtoženca o pravnih pomočkih (§ 268); kajti pravni pouk je strogi predpis zakona in zato ni treba posvetovanja in sklepanja razsojajočega sodišča.

Prav takšen strog predpis zakonov pa je tudi določba §-a 284³ k. pr. r., da traja zapor naprej, če zoper oprostilno sodbo državni pravdnik takoj zglosi ničnostno pritožbo. Zakon izreka v tem slučaju: Izpustitev oproščenega obtoženca se odloži...!

Poseben sklep razsojajočega sodišča o tem, ali naj se izpustitev obtoženca odloži..., je nepotreben in nemožen. In sicer nemožen pravno, ker je odložitev določil že zakon sam, a tudi nemožen stvarno, ker je posel razsojajočega sodišča, — razpravna seja že nehala točno z razglašeno sodbo.¹⁾

Če bi zakon posebej izrekel — in moral bi to storiti, da bi pooblastil razsojajoči sodni zbor — nekako: »O upravičenosti nadaljnjega zopora odločuje razsojajoči sodni zbor...,« šele potem bi bil sodni zbor upravičen razsojati. In potem bi še le nastalo vprašanje, ali je proti sklepu sodnega zbora dopustna pritožba.

Proti odločbam sodnega zbora s četvero sodniki v zakonu ni dopustna »pritožba«; proti sodbi gre pač ničnostna pritožba ali vzklic, toda pritožba v ožjem pomenu besede pa ne. Razen na glavni razpravi razsoja sodni zbor štirih sodnikov še v slučaju §-a 401 k. pr. r. (odlog kazni izrečno brez vsakega pravnega pomočka) in nadalje zastran pomiloščenja (§ 411 k. pr. r.), ko je izrečno izključen pravni pomoček. V vseh teh slučajih gre za odločbo o pravomočno razsojeni izvršitvi zopora.

Pač je dopustna zoper sklep 4^h sodnikov pritožba v edinem slučaju §-a 375² k. pr. r. glede obnove kazenskega postopanja na sodni zbor druge stopnje. Tukaj pa ne gre za zapor (obsojenec je kazen že lahko odslužil), marveč za krivdo ali nekrivdo storilstva. Zato je treba pred odločbo zaslišati vse nove priče, izvesti vse dokaze; zaslišati tudi nasprotno stranko in na podlagi

¹⁾ Waser: cit. XV.... »sodni zbor, katerega posli so z izrečno sodbo končani,« — toda on ne izvaja iz tega posledic.

teh obojestranskih predlogov odločevati. Sicer pa odločuje zbor 4^h sodnikov razen glavne razprave vedno končno, ne da bi bil dopusten kak pravni pomoček.

Če bi naj torej v slučajih §-a 284 k. pr. r. o nadaljevanju ali nehanju zavora odločeval sodni zbor 4^h sodnikov, bi seveda zoper odločbo tega sodnega zbora ne moglo biti »pritožbe«. Iz naših izvajanj pa izhaja, da razsojajoči sodni zbor po razglasitvi sodbe nima več pravice ničesar ukrepati, in samo predsednik je upravičen, opraviti prehodne posle, poučiti obtoženca o pravnih pomočkih in odrediti nadaljnji zapor v zmislu §-a 284³ k. pr. r. to je, dati nalog, da se obtoženca odvede nazaj v zapor.

V Wasserjevem slučaju je vsled takojšnje prijave ničnostne pritožbe (zoper predlog zagovornika) sodni zbor v zmislu §-ov 284, 396 k. pr. r. sklenil obtoženca pridržati v zaporu. Zagovornik je vložil pritožbo. Sodišče je akte predložilo nadsodišču, izrekši, da razlogov za zapor po §-u 175³ in ⁴ k. pr. r. sicer več ni, da pa izpustitvi obtoženca nasprotuje jasni predpis §-ov 384³ in 396 k. pr. r. Waser meni (če ne bi višje državno pravdnštvo ničnostne pritožbe umaknilo), ni dvoma, da proti odločbi razsojajočega sodišča 4^h sodnikov — ni nobenega pravnega pomočka, da bi pa bilo nadsodišče na podlagi §-a 114 k. pr. r. opravičeno, uradoma obtoženca izpustiti, ker nedostaje razlogov za zapor.

Ta rešitev bi bila dejansko pravilna, utemeljevanje pa ni pravo. Če ima nadsodišče pravico obtoženčev zapor končati, sme ga končati le tedaj, če je dopustna pritožba; in le če se je pritožba rešila nepravilno, tedaj sme nadsodišče nedostatek odpraviti uradoma, sploh pa če se je zgodila nepravilnost tekom postopanja. V navedenem slučaju bi bilo moralo državno pravdnštvo, če ni uveljavljalo razlogov za zapor takoj ob zglasitvi ničnostne pritožbe, naznaniti jih svetovalstveni zbornici — ali jih staviti tekom ex offo vsled poročila predsednika odrejene — seje posredovalne zbornice. Razen glavne razprave odločuje v slučajih spora ali pomislekov vedno svetovalstvena zbornica, ravno, ker razsojajočega sodišča ni, ker še ne sedi — ali več ne sedi (§ 220—227 zlasti 225 k. pr. r.).

Nadsodišče je torej imelo dvojno pot: ali pritožbo zagovornika vrniti svetovalstveni zbornici v pristojno rešitev, proti

kateri je dopustna pritožba v zmislu §-a 114 k. pr. r., ali pa — vsled nepravilnosti v dosedanjem odločevanju in vsled poročila prve stopnje, da ni več razlogov za zapor — uradoma po nadzorstveni oblasti v zmislu §-ov 15 in 114 k. pr. r. vmes poseči in odrediti izpustitev obtoženca radi nedostajajočih zakonitih razlogov za zapor in radi sedanjega nepravilnega postopanja, ker je bila pritožba že vložena.

V enakem slučaju iz leta 1908 je bilo razsojajoče sodišče mnenja, da nedostaje razlogov za zapor, a se je smatralo za razsojo o zaporu nepristojnim; pa tudi svetovalstvena zbornica se je smatrala za nepristojno — in rešitev iz zagate se je dosegla samo na ta način, da je državno pravdnštvo umaknilo v posebni vlogi uveljavljene razloge po §-u 175³ in ⁴ k. pr. r. in vzdržalo samo razlog begosumnosti po §-u 175 k. pr. r. Potem je svetovalstvena zbornica dovolila iz razloga begosumnosti izpustitev obtoženca na prosto proti denarni varščini v zmislu §-a 193 k. pr. r. O tem namreč nihče ni dvomil, da je pristojna za tak sklep edinole svetovalstvena zbornica, a ne razsojajoči zbor štirih sodnikov.

Vsled strogega zakonovega besedila zadošča na strani državnega pravdnštva za pridržanje oproščenega obtoženca v zaporu zgol takojšnja zglasitev ničnostne pritožbe — za prvi hip, in državno pravdnštvo ni obvezano že pri zglastitvi ničnostne pritožbe uveljaviti razlogov za zapor. To stori in mora storiti državno pravdnštvo pozneje, bodisi da samo od sebe v priobčilu na svetovalstveno zbornico uveljavlja zakonite razloge, bodisi, da je v to pozove predsednik razsojajočega sodišča, reševaje prehodne posle, — ali že predsednik svetovalstvene zbornice, — ali pa jih uveljavlja državni pravdnik šele v »ad hoc« sklicani seji svetovalstvene zbornice.

Na vsak način pa je sklepati o tem, ali še obstoje razlogi za zapor oproščenega obtoženca ali ne, in sicer v svetovalstveni zbornici, kajti edino njej gre na prvi stopnji nadzorovalna oblast o ukrenitvi, trajanju in končanju zapora. Da bi svetovalstvena zbornica odločevala zoper razsojajoči sodni zbor, — to pač ne gre iz stvarnih in iz formalnih razlogov, (tri je sodniki čez štiri!) sicer pa razsojajočemu sodnemu zboru ne pristojta nobena nadzorovalna oblast glede zapora. Kako pa tudi naj razsojajoči sodni zbor sklepa o upravičenosti nadaljnjega zapora, če državno

pravdnštvo ni dolžno izjavljati, iz katerih zakonitih razlogov naj se zapor zoper oproščenega obtoženca nadaljuje, in če jih državni pravdnik takoj po razglasitvi sodbe tudi noče navajati?!

Sicer pa je možno (in že Waser opozarja na to), da državno pravdnštvo sicer takoj zglosi ničnostno pritožbo, toda predlaga, da naj se vkljub temu izpusti obtoženca, ker ni zakonitih razlogov za zapor.

Ta slučaj se bo pač redkokdaj prigodil, ker bo državno pravdnštvo ravno takrat in zato takoj zglosilo ničnostno pritožbo, če ravno hoče doseči nadaljevanje dosedanjega obtoženčevega zapora. Če pa tega ne namerava, si lahko pomaga s tem, da ničnosti ne zglosi ravno takoj! Vendar je logično — tudi v praksi možen tak slučaj. Državni pravdnik ima čestokrat nalog višjega oblastva (to se sicer ne strinja z načelom legalitarnosti), da v gotovih slučajih vselej zglosi ničnost, — osobito se to godi v kazenskem postopanju zaradi kužnih in . . . političnih zadev. A tudi tedaj se najde v zmislu le-teh izvajanj — prosto, naravno in zakonu primerno rešitev. (Konec prihodnjč.)

Važne odločbe upravnega sodišča od 1. 1876. do l. 1906.

Izbral in priredil Štefan Lapajne, c. kr. okrajni glavar v p.

(Dalje.)

XII. Občinski volilni red.

73. Vpis nevolilcev v volilni imenik prikrajšuje sicer pravico onih občincev, ki imajo pravico voliti, ne utemeljuje pa preloma splošnih, v členu 4 odstavek 2 osnovnega zakona zajamčenih pravic državljanov do volitev v občinske zastope. (O. z dne 8. marca 1877 št. 317. Z I št. 50.)

S tem judikatom je izrečeno, da tedaj, kadar se vpišejo neupravičenci v volilni imenik, niso s tem kršene splošne pravice državljanov, o čemer bi bilo razsojati državnemu sodišču, pač pa je kršena volilna pravica posameznih volilcev, o čemer pa